

Artikel

Schytte, Benny (1995). *Udeliv og udeleg*. Publiceret i Jura-information. Nyhedsbrev - Dagtilbud til børn og unge.

UDELIV OG UDELEG

af Benny Schytte

Aspargesben, platfødder og dårlig balance

I disse tider snakkes der meget om pladsgaranti, merindskrivning, indretning af daginstitutioner og antal kvadratmeter pr. barn. Mange bevægelsespædagoger, fysioterapeuter, ergoterapeuter og psykologer er af gode grunde bekymrede for børns bevægelsesudvikling.

Flere og flere børn har sansemotoriske problemer, fortæller de og henviser til undersøgelser, som viser, at langt flere børn i dag har aspargesben, platfødder og dårlig balance. Bevægelsesekspertene har derfor de senere år rettet søgelyset mod indretningen af landets daginstitutioner og foreslår møblerne fjernet fra institutionerne. Det vil give mere plads, og dermed mulighed for at børn fik langt flere bevægelseserfaringer og oplevelser end tilfældet er i dag.

En del daginstitutioner har allerede fulgt bevægelseseksperternes råd, og i den senere tid har man i en række pædagogiske fagblade kunne læse rapporter med billeder fra daginstitutioner, hvor børn og voksne ligger og flyder rundt på gulvet det meste af dagen. Det ligner til forveksling den ugentlige rytmiktime, som andre steder foregår en gang om ugen enten på rød stue eller i det fugtige, ventilationsløse sikringsrum i kælderen, som er indrettet til rytmiklokale.

Ud med møblerne?

Mottoet møblerne ud af daginstitutionerne giver uden tvivl børn og voksne langt større muligheder for at kunne lege svømmende dyr og farlige krokodiller. Og selv maden vil kunne indtages på gulvet, *som om* man var på en rigtig skovtur. Der vil også være mulighed for at ligge på gulvet og kigge op i loftet og se på alle de papirsole, papirmåner og pippende papirfugle, som blev produceret af de børn, der gik i daginstitutionen dengang, der stadig var stole og borde til at tegne ved.

Chancerne for at børnene kommer til at slå sig vil også blive reduceret. Der vil ikke være møbler, man kan løbe ind i, borde og stole man kan kravle under, over, og op på og hoppe ned fra - og slå sig på ! Alt vil nu i store træk kunne foregå i et endimensionelt plan, som alle både børn og voksne vil være i stand til at overskue.

Naturen kan ikke opleves indendørs

En sådan måde at indrette de indendørs rum på, vil uden tvivl betyde, at børn og voksne vil få udviklet og brugt deres fantasi. Men det var jo egentlig ikke det, der var problemet. Problemet var, at flere og flere børn havde aspargesben, platfødder og dårlig balance. Og det stimuleres ikke ved at ligge og rode rundt på gulvet. Det kræver møbler, der må stables, indrettes til bevægelsesbaner og 'farlige' nedspringstårne. Ens grænser og fysiske formåen bliver ikke udviklet på et gulv eller en flad mark. Der skal være ujævnheder i terrænet, og skovturen og naturen kan nu engang ikke opleves indendørs.

Hvis børn og især børn med sansemotoriske problemer skal have relevante bevægelseserfaringer og oplevelser er det i langt højere grad vigtigt, at ikke *møblerne*, men *børn* og *voksne* kommer ud af institutionerne. Ud af de inden-

dørs rum. Ud på legepladsen, op på bakken, op på gyngen, hængekøjen eller tovbanen, ind i buskadset, ned til bækken, ud i skoven og op i træerne.

Al energien bruges indendørs

Opmærksomheden og energien er på mange daginstitutioner koncentreret om de indendørs rum. Indelivet har på mange daginstitutioner en meget høj prioritet, hvor der ordnes, ryddes op, arrangeres og pyntes så selv mange indendørsarkitekter må overgive sig for (de kvindelige) pædagogers sans for indretning, farver og æstetisk. Men hvis energien i en periode kunne samles om de udendørs rum, kunne mange legepladser blive spændende og udfordrende legemiljøer for alle børn, og dermed også for de børn, som efter bevægelseseksperternes mening har behov for flere sansemotoriske oplevelser og erfaringer.

Ensartede legepladser

Legepladser er i dag meget ensartede og traditionelle i deres opbygning og indretning. Børn oplever i store træk uanset hvor gamle de er, og hvor de end befinder sig de samme præfabrikerede legeredskaber. I daginstitutioner, på skoler, på offentlige legepladser og parker, i boligområder, på færger osv. er der noget de kan gå op af, hen ad og rutsje ned ad, de velkendte pykosehøns samt en mindre sandkasse og traditionelle gynger.

Hvis børn fik mulighed for at formulere sig om de eksisterende legepladser, ville det ikke være overraskende, hvis de undrede sig over, hvor fantasiløse voksne er med hensyn til indretning af legepladser, og hvor lidt voksne tilsyneladende ved om, hvad børn synes er sjovt at lege og lege med.

Man kan måske til dels forsvare, at folk, der har ansvar for etablering af legepladser i boligområder, på offentlige legepladser og i kommercielle sammenhænge, og måske kun har begrænset faglig viden om børn og børns legeformer, vælger den lette og ofte dyre løsning at indkøbe præfabrikerede legeredskaber. Men at også mange daginstitutioner (og skoler) vælger denne løsning burde ikke være nødvendig.

Legepladser og legeformer

Børn har behov for alsidige oplevelser, spænding og udfordringer. Børn elsker at lege. Legen har mange former bl.a. afhængig af alder, årstider og kammeratskabsrelationer. Leg består ofte af eksperimentere, afprøvning af egne og andres grænser. Leg er spændingsfeltet mellem orden og kaos. Hvis legen og dens mange former skal tages alvorligt, er det nødvendigt at etablere rum for legen. Og en spændende og udfordrende legeplads vil i højere grad end de indendørs rammer kunne opfylde dette formål. Det indebærer naturligvis, at man fra personalets side er indstillet på at være meget ude med børnene og selv er aktiv for at skabe liv og atmosfære på legepladsen. Indretning gør det ikke alene.

Fleksible materialer

På daginstitutioner er der ingen grund til at anskaffe præfabrikerede legeredskaber. Dels oplever børn dem så mange andre steder, og dels viser undersøgelser, at præfabrikerede legeredskaber har en forholdsvis begrænset legeværdi i sammenligning med forskellige former for fleksible materialer som f.eks. kasser, rør, mursten, brædder, gryder, pander, jord, grus, vand osv.

Fleksible materialer i passende størrelser er meget velegnet både i forhold til børnenes forskellige former for rollelege og til deres konstruktionslege, og ikke mindst deres lyst til eksperimenteren. Den klassiske mudderkage med jord, sand og vand er et strålende eksempel på, hvad det handler om for børn.

Nye rytmer og aktiviteter

En større grad af udeliv på daginstitutionerne vil næsten nødvendigvis medføre en række forandringer både i de daglige rytmer, i aktivitetstilbuddene, i holdninger og normer overfor børn og børns relationer indbyrdes. Gang på gang hører vi, at børn har færre konflikter indbyrdes, når de har mere plads. Og mere plads vil de få, hvis legepladsen bruges i langt større omfang i dagligdagen hele året rundt.

Den større plads udendørs betyder, at børn i mindre grad blive afbrudt af andre børn, ligesom der ikke er nogen lov, som påbyder, at voksne nødvendigvis skal afbryde børn i deres udendørs leg for at spise frugt indendørs. Faktisk er det lettere at tage tre skåle frugt *ud* til 60 børn end at tage 60 børn *ind* til 3 skåle frugt. Generelt vil variationen i legeformer og forskellige former for aktivitetstilbud næsten pr. automatik blive langt mere mangfoldig med et rigt udendørs liv

Beskidte børn og oplevelser

Et aktivt liv på legepladsen vil til nogle forældres forargelse og nogle pædagogernes forfærdigelse indebære, at børnene vil blive mere våde og beskidte, ligesom legepladsen ofte vil have mere karakter af et bombekrater end en pæn parcelhushave. Men heldigvis er beskidte børn og et syndigt roderi noget de fleste forældre og pædagoger kan forholde sig til og har en mening om. Og derfor er livet på legepladsen, og de konsekvenser det medfører, en glimrende tilgang til den pædagogiske debat mellem forældre og personale, der handler om, hvad er det for oplevelser, man ønsker børn skal have i daginstitutioner.